

Poliisin reservi turvaamassa poliisin voimavaroja poikkeusoloissa

Hallituksen esitys (HE 16/2026) eduskunnalle laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain,
Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain ja poliisilain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta

Kriisi- ja valmiuslainsäädäntö
ON-tutkielma

Laatija:
Emilia Nieminen

21.04.2026

ON-tutkielma

Oppiaine: Kriisi- ja valmiuslainsäädäntö

Tekijä: Emilia Nieminen

Otsikko: Poliisin reservi turvaamassa poliisin voimavaroja poikkeusoloissa

Ohjaaja: Antti Aine

Sivumäärä: 32 sivua

Päivämäärä: 21.04.2026

Tässä ON-tutkielmassa selvitetään, miten poliisin resurssit riittävät poikkeusoloissa ja keskitytään hallituksen esitykseen (HE 16/2026) eduskunnalle laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain, Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain ja poliisilain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta. Poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisella tähdätään poliisin reservin perustamiseen, jota voitaisiin käyttää poliisin voimavarojen tukena normaaliolojen häiriötilanteissa, valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa sekä puolustustilalain mukaisessa puolustustilassa. Poliisiopiskelijat muodostaisivat suurimman osan reservistä ja heidän toimivaltuuksiensa käyttö olisi sidottu virkaan tai määräaikaiseen virkaan nimitetyn poliisimiehen välittömään valvontaan ja reaaliaikaiseen johtoon. Tutkielmassa selvitetään, onko poliisin reservi toimiva keino resurssien turvaamiseksi sekä hahmotetaan reservin mahdollisia käyttötilanteita.

Tutkimusmenetelmä on oikeusdogmaattinen tutkimus. Poliisin nykyiset keinot lisätä resurssiaan ovat lyhytaikaisia ja alueellisesti rajoittuneita. Virka-avun saamisen edellytyksenä Puolustusvoimilta ja Rajavartiolaitokselta on, ettei sen antaminen saa vaarantaa näiden viranomaisten muita lakisääteisiä tehtäviä. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että reservin perustaminen olisi ainut pidempiaikainen ja pysyväisluonteinen valmiudensäätelykeino sekä se turvaisi poliisia silloin, kun virka-apua ei ole saatavilla. Reservin muodostaminen pääasiassa poliisiopiskelijoista aiheuttaa sen, että yksi reservipoliisina toimiva poliisiopiskelija sitoo aina yhden kokeneemman poliisimiehen.

Reservi muodostaisi toimivan lisäyksen poliisin valmiudensäätelyyn ajallisesti ja alueellisesti pistemäisten keinojen ohelle.

Avainsanat: poliisitoimi, poikkeusolot, puolustustila, valmiudensäätely, reservi, resurssit

Sisällys

Lähteet.....	IV
Lyhenteet.....	VII
1 Tutkielman tausta	1
1.1 Poliisin toimintaympäristön muutos ja tarve turvata resurssit.....	1
1.2 Tutkimuskysymykset, rakenne ja menetelmä	3
2 Nykyinen resurssitilanne ja keinot kohottaa valmiutta.....	5
3 HE 16/2026 Hallituksen esitys poliisin reservin perustamiseksi	10
3.1 Keskeiset muutosehdotukset.....	10
3.2 Vaikutustenarviointi	11
4 Reservin mahdollisia käyttötilanteita ja sen suhde muihin järjestelyihin...	12
5 Perustuslakivaliokunnan näkemyksiä poliisin reservistä	15
5.1 HE 137/2018 ja PeVL 72/2018.....	15
5.2 Epäkohtien huomiointi HE 16/2026	16
6 Poliisin reservin kyvykkyys turvata resurssit	18
7 Johtopäätökset	23

Lähteet

Kirjallisuus

Aine, Antti – Nurmi, Veli-Pekka – Ossa, Jaakko – Penttilä, Teemu – Salmi, Ilkka – Virtanen, Vesa, Moderni kriisilainsäädäntö. Talentum 2011.

Hirvonen, Ari, Mitkä metodit? Opas oikeustieteelliseen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17, 2011.

Jyränki, Antero – Hussa, Jaakko, Valtiosääntöoikeus: systemaattinen yleisesitys Suomen valtiosäännöstä. 2., uudistettu painos. Kauppakamari 2021.

Poliisihallituksen julkaisusarja 2/2020, Poliisin toimintavalmiusaika - Työryhmän loppuraportti. (<https://poliisi.fi/-/poliisin-toimintavalmiusaika>, Luettu 23.1.2026).

Sisäministeriön julkaisu 3/2015, Täydennyspoliisityöryhmän loppuraportti.

SM016:00/2022, Poliisin reservin toteutettavuutta koskeva esiselvitys. Työryhmäraportti, Sisäministeriö 2022.

Virallislähteet

HE 16/2026 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain, Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain ja poliisilain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta.

HE 137/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi reservipoliisista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 37/2007 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle asevelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

PeVL 72/2018 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä reservipoliisista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

PeVL 67/2010 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Oikeusministeriön julkaisuja 2025:50, Valmiuslain kokonaisuudistus – Työryhmän mietintö.

Viranomaislähteet

POL-2026-975, Poliisihallituksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2025, Poliisihallitus.

POL-2025-1989, Poliisihallituksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2024, Poliisihallitus.

Sisäministeriön julkaisuja 2023:4, Kansallinen riskiarvio 2023. Sisäministeriö.

Sisäministeriön julkaisuja 2022:36, Kansallinen terrorismin torjunnan strategia 2022–2025. Sisäministeriö.

Sisäministeriön julkaisuja 2025:11, Poliisibarometri 2024 Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta. Sisäministeriö.

Valtioneuvoston julkaisuja 2022:18, Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta. Valtioneuvosto.

Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58, Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma. Valtioneuvosto.

Valtioneuvoston julkaisuja 2025:85, Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Valtioneuvosto.

Valtioneuvoston julkaisuja 2025:1, Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvosto.

Internet-lähteet

Europol: ATLAS Network 2023. <https://www.europol.europa.eu/partners-collaboration/atlas-network>. (Luettu 24.3.2026).

Pieni ministeriö, suuri hallinnonala. Sisäministeriö. <https://intermin.fi/ministerio/hallinnonala> (Luettu 7.4.2026).

Poliisi: Valmiusyksikkö Karhu on poliisin erikoisjoukko normaali- ja poikkeusoloissa 2022. <https://poliisi.fi/-/valmiusyksikko-karhu-on-poliisin-erikoisjoukko-normaali-ja-poikkeusoloissa>. (Luettu 30.3.2026).

Puolustusvoimien virka-apu Uudenmaan eristämiseksi päättyi. Maavoimat. https://intti.fi/sv/-/1950813/puolustusvoimien-virka-apu-uudenmaan-eristamiseksi-paattyi?languageId=fi_FI (Luettu 20.4.2026).

Suojelupoliisi: Kansallinen terrorismin uhka-arvio 2026. Kansallisen turvallisuuden katsaus 2026. <https://supo.fi/kansallinen-terrorismin-uhka-arvio-2026>. (Luettu 30.3.2026).

Vuori, Tommi, Poliisin reservi tukee varautumista. Valtioneuvosto 30.2.2025. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/poliisin-reservi-tukee-varautumista> (Luettu 11.2.2026).

Muut lähteet

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunto asiassa VN/5303/2025.

Oikeusministeriön lausunto asiassa VN/5303/2025.

Poliisihallituksen lausunto asiassa VN/5303/2025.

Kaikki lausunnot saatavilla osoitteessa

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=bcf428cb-d7c8-4824-9fac-3eb18ef0901a&proposalLanguage=da4408c3-39e4-4f5a-84db-84481bafc744>

Lyhenteet

PL

Perustuslaki (731/1999)

1 Tutkielman tausta

1.1 Poliisin toimintaympäristön muutos ja tarve turvata resurssit

Maailman turvallisuustilanne on kehittynyt huolestuttavaan suuntaan. Suomen ulkoisen turvallisuusympäristön muutos heijastuu myös haasteina Suomen sisäiselle turvallisuudelle. Isoimpana merkittävänä muutoksena voidaan mainita Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Suomen NATO-jäsenyys lisää Suomen ulkoista turvallisuutta, mutta toisaalta maailman jännittyneen geopoliittisen tilanteen vuoksi jäsenyys lisää Suomeen kohdistuvaa vihamielistä toimintaa.¹ Huomattavaa on myös, että Venäjältä kantautuvaa uhkaa aiheuttavat myös Venäjän varjolaivastoon kuuluvien alusten aiheuttamat putki- ja kaapelivauriot Itämerellä.² Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat myös rikollisuuden muutokset. Ampuma-aseiden, räjähteiden ja teräaseiden hallussapito julkisilla paikoilla on lisääntynyt. Valtioneuvoston ajankohtaiselonteosta turvallisuusympäristön muutoksesta selviää, että Euroopan ja Suomen turvallisuustilanne on vakavampi ja vaikeammin ennakoitavissa kuin kertaakaan kylmän sodan jälkeen.³

Kansainvälisten kokemusten perusteella on huomattu, että turvallisuuden parantaminen on vaikeaa, kun kielteinen kehitys on pitkällä. Näin ollen ennalta estämisen ja aikaisen puutumisen merkitys Suomessa korostuu.⁴ Erilaisiin ja muuttuviin turvallisuusuhkiin on kyettävä varautumaan ja vastaamaan tehokkaasti. Suomi tarvitsee ajantasaista lainsäädäntöä sekä riittäviä viranomaisresursseja. Turvallisuustoimijoiden perustoimintojen suorituskyky on pystyttävä pitämään riittävällä tasolla. Ei ole poissuljettua, että Suomeen kohdistuisi aseellista uhkaa. Tähänkin täytyy pystyä varautumaan.⁵ Muuttunut globaali turvallisuustilanne luo uudenlaisia uhkia sekä muuttaa aiemmin tunnistettuja uhkia, joihin poliisin on oltava kyvykäs vastaamaan.

Suomeen kohdistuva hybridivaikuttaminen on tunnistettu Valtioneuvoston vuoden 2023 Kansallisessa riskiarviossa yhdeksi isoksi uhaksi. Hybridivaikuttamisessa valtiollinen tai muu ulkopuolinen toimija pyrkii vaikuttamaan kohteen haavoittuvuuksiin omien tavoitteidensa

¹ Valtioneuvoston julkaisuja 2025:85, s.8.

² Valtioneuvoston julkaisuja 2025:85, s.13.

³ Valtioneuvoston julkaisuja 2022:18, s.10.

⁴ Valtioneuvoston julkaisuja 2025:85, s.11.

⁵ Valtioneuvoston julkaisuja 2025:85, s.29.

saavuttamiseksi. Vaikuttamiskeinoja voidaan käyttää samanaikaisesti tai ne voivat muodostaa jatkumon. Vaikuttaminen on hyvin vahingollista, sillä se usein yhdistelee laillisia ja laittomia keinoja ja se pyritään toteuttamaan siten, että se on helposti kiistettävissä. Hybridiuhat limittävät sisäistä ja ulkoista turvallisuutta toisiinsa.⁶ Suomi varautuukin turvallisuusympäristön muuttumisen myötä laaja-alaisen ja monitahoisien hybridi-vaikuttamisen kohteeksi joutumiseen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.⁷ Muutoksiin voidaan vastata parantamalla poliisin rikostiedustelukykyä, ylläpitämällä riittävää perusvalmiutta sekä ottamalla käyttöön poliisin reservi.⁸

Terroristisia toimia saattaa esiintyä osana hybridi-vaikuttamista.⁹ Tietysti terroristista uhkaa voi ilmetä myös itsenäisesti. Poliisilla on päävastuu terrorismintorjunnasta. Organisaation kyky torjua terrorismia koostuu suojelupoliisin tiedustelukyvystä sekä tilannekuvan ylläpidosta, paikallispoliisin kyvystä ennalta estää terroristisia toimia ja toiminnallisesta vasteesta, keskusrikospoliisin kyvystä hankkia tietoa ja tutkia terrorismiin liittyviä rikoksia sekä viranomaisyhteistyöstä.¹⁰ Ennen kun on todettu olevan kyse esimerkiksi sotilaallisista toimista, vasteen kentällä terroristiseen tekoon antaa poliisi.¹¹ Suomeen kohdistuva terrorismin uhka on tasolla kolme eli kohonnut. Tasoja on yhteensä viisi.¹²

Poliisilla on päävastuu sisäisestä turvallisuudesta¹³, minkä vuoksi poliisin varautuminen ja toiminnan kehittäminen on esitetyn kehityskulun valossa äärimmäisen tärkeää. Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa tavoitteeksi on asetettu, että lainvalvonta- ja lainkäyttöviranomaisten toimivaltuudet ja resurssit pidetään muuttuvan toimintaympäristön ja tehtävien vaatimusten mukaisina.¹⁴ Poliisin voimavarat käyvät nykyisellä mitoituksella riittämättömiksi tilanteessa, jossa pidempiaikainen ja laajentunut resurssitarve esiintyy samanaikaisesti eri puolilla Suomea.¹⁵ Poliisin toimialalla muuttunut turvallisuuspoliittinen ympäristö aiheuttaa sen, ettei kyse ole enää vain perinteisen rikollisuuden torjumisesta, vaan uusien erilaisten uhkien torjunnasta. Uhkien torjuminen voi edellyttää aiempaa suurempaa resurssitarvetta, joka on

⁶ Sisäministeriön julkaisuja 2023:4, s.25–26.

⁷ Valtioneuvoston julkaisuja 2022:18, s.29.

⁸ HE 16/2026 vp, s.7.

⁹ HE 16/2026 vp, s.7.

¹⁰ Sisäministeriön julkaisuja 2022:36, s.15.

¹¹ HE 16/2026 vp, s.7.

¹² Suojelupoliisi 2026.

¹³ SM016:00/2022, s.21.

¹⁴ Valtioneuvoston julkaisuja 2025:1, s.69.

¹⁵ SM016:00/2022, s.6.

vaikkeasti ennakoitavissa.¹⁶ Poliisin täytyy kyetä varautumaan erilaisiin tilanteisiin ja kehittämään valmiuttaan ja suorituskykyään nykyisissä ja tulevaisuuden haasteissa. Poliisin suorituskykyä, valmiutta, osaamista ja suomalaista lainsäädäntöä täytyy kehittää toimintaympäristön muutosten myötä¹⁷ Poliisi ei ole Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen tavoin varautunut reservillä.¹⁸

1.2 Tutkimuskysymykset, rakenne ja menetelmä

Reservin perustaminen on osa Petteri Orpon hallituksen laajempaa poliisia koskevaa lainsäädäntösuunnitelmaa, jolla pyritään parantamaan poliisin operatiivista toimintaa.¹⁹

Tutkielmassani selvitän, onko poliisin reservi kyvykäs keino turvata poliisin resurssien riittävyys poikkeusoloissa sekä hahmotan mahdollisia reservin käyttötilanteita.

Tutkielmassani kiinnitän myös huomiota aikaisemmasta reservipoliisilakiehdotuksesta HE 137/2018 annettuun perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 72/2018 ja selvitän, onko aikaisemmassa lakiesityksessä esiin nousseet haasteet otettu asianmukaisesti huomioon uudessa hallituksen esityksessä. Uudessa hallituksen esityksessä HE 16/2026 ehdotetaan myös muutoksia poliisin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusehtoihin²⁰, mutta kyseinen osuus lakiesityksestä jää tämän tutkielman ulkopuolelle.

Tässä ON-tutkielmassa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko ehdotettu poliisin reservi kyvykäs keino turvata poliisin resurssien riittävyys poikkeusoloissa?
 - a. Millaisissa tilanteissa reservin käyttötarve voisi konkretisoitua?

Tutkielman alussa on kuvattu yleistä turvallisuusympäristön muutosta ja sen vaikutuksia poliisin toimintaympäristöön. Toisessa kappaleessa keskitytään luomaan kuvaa poliisin resurssien nykyisestä tilanteesta ja keinoista, joihin poliisi voi nykyisellään turvautua, jos poliisin voimavarat eivät riitä. Kolmannessa kappaleessa otetaan esille hallituksen esitys (HE 16/2026), jonka tarkoituksena on muun ohella ottaa käyttöön poliisin reservi. Neljännessä

¹⁶ Vuori 30.4.2025.

¹⁷ Poliisihallituksen julkaisusarja 2/2020, s.6.

¹⁸ Poliisihallituksen lausunto asiassa VN/5303/2025, s.2.

¹⁹ Valtioneuvoston julkaisu 2023:58, s.179–180.

²⁰ HE 16/2026 vp, s.1.

kappaleessa hahmotetaan mahdollisia reservin käyttötilanteita sekä sen suhdetta nykyisiin resurssijärjestelyihin. Viidennessä kappaleessa kuvataan Perustuslakivaliokunnan aikaisempia näkemyksiä poliisin reservistä, sillä poliisitoimi liittyy perusoikeusherkkään sääntelykontekstiin. Kuudennessa kappaleessa arvioidaan reserviä poliisin valmiudensäätelymekanismina ja viimeisessä kappaleessa esitetään johtopäätöksiä.

Valitsin tutkielmani tutkimusmenetelmäksi lainopillisen eli oikeusdogmaattisen tutkimuksen, sillä tutkimukseni keskittyy voimassa olevaan oikeuteen, jota tulkitsen ja systematisoin.

Voimassa olevan oikeuden ja oikeusnormien tulkinta ja systematisointi ovat juuri lainopin kaksi perinteistä tehtävää.²¹ Tutkielmassani keskityn erityisesti lakeihin ja lainvalmisteluasiakirjoihin, erityisesti hallituksen esitykseen reservipoliisiksi, ja selvitän mikä merkitys niistä löytyvällä materiaalilla on.²²

²¹ Hirvonen, s.22.

²² Hirvonen, s.23.

2 Nykyinen resurssitilanne ja keinot kohottaa valmiutta

Nähdäkseni resurssien riittävyys tarkoittaa onnistuneessa muodossaan sitä, että viranomaiselle laissa määritellyt tehtävät saadaan suoritettua olemassa olevalla henkilömitoituksella vaadituissa tavoiteajoissa. Arjen turvallisuuspalveluiden laadukas tuottaminen lisää turvallisuuden tunnetta ja vahvistaa häiriötilanteisiin vastaamista.²³

Poliisin resurssien riittävyyttä on mahdollista tarkastella poliisin toimintavalmiusajan kautta. Toimintavalmiusajalla tarkoitetaan sitä aikaa, joka tehtävän vastaanottamisesta kestää siihen, että poliisi on tehtäväkohteessa valmiina toimimaan.²⁴ Poliisin tehtävät jaetaan eri kiireellisyysluokkiin, joista A-kiireellisyysluokan tehtävät on hoidettava välittömästi. Vuonna 2025 A-kiireellisyysluokan tehtävien tavoiteajoissa on pysytty ja vasteaika on jopa laskenut vuoteen 2024 verrattuna. Poliisin vuosien 2024 ja 2025 toimintakertomuksista kuitenkin selviää, että poliisin valvonta- ja hälytystehtävät ovat nousseet merkittävästi ja usein tehtävät vaativat useamman partion sitomista tehtävään, sillä ne ovat muuttuneet aikaisempaa vaativimmiksi. Usein syynä on etenevässä määrin tehtävillä kohdattavat aseet, astalot tai runsaasta päihteiden käytöstä johtuva aggressiivisuus. Poliisi kohtaa lisääntyntä aggressiivisuutta ja aseita päivittäin, joka vaikuttaa merkittävästi poliisitoiminnan varautumiseen ja valvonnan suunnitteluun.²⁵

Vuonna 2024 todettiin, että poliisin on varauduttava erityisen vaativiin tilanteisiin päivittäisten valvonta- ja hälytystehtävien käytössä olevien henkilöresurssien kustannuksella. Harvaan asutuissa kunnissa kiireellisten hälytystehtävien tavoitevasteaikoja oli vaikea saavuttaa. Sama kehityssuunta harvaan asuttujen kuntien tavoiteaikojen ylittymisestä ja vaativiin tilanteisiin varautumisesta päivittäisen valvonta- ja hälytystehtävien kustannuksella on jatkunut myös vuonna 2025.²⁶ Samasta vuoden 2025 toimintakertomuksesta selviää, että poliisin valvonta- ja hälytystoiminnan partioilla on entistä enemmän veloitteita esitutkintatoimenpiteiden suorittamisesta. Niin sanotussa kentän nopeassa esitutkinnassa partiot suorittavat yhden työvuoron aikana esitutkintatoimenpiteitä, jotka ovat tarpeellisia rikoksen selvittämiseksi ja esitutkinnan päättämiseksi.²⁷ Poliisin on poikkeusoloissa

²³ SM016:00/2022, s.9.

²⁴ Poliisihallituksen julkaisusarja 2/2020, s.11.

²⁵ POL-2025-1989, s.9; POL-2026-975, s.9.

²⁶ POL-2025-1989, s.10; POL-2026-975, s.10.

²⁷ POL-2026-975, s.9.

hoidettava myös normaaliolojen tehtävät siitakin huolimatta, että poikkeusoloissa tehtävämäärä lisääntyy.²⁸ Suomen poliisin henkilöstön määrä on kuitenkin valtion väkilukuun suhteutettuna Euroopan pienin.²⁹ Näin ollen on selvää, että poliisi tarvitsee reserviä varmistamaan resurssien riittävyyttä.

Suomen NATO-jäsenyys vaikuttaa välillisesti myös poliisin resursseihin. Pohjois-Atlantin sopimuksen (NATO, SopS 17/2023) 5 artiklan mukaan yhteen sopimuksen osapuoleen kohdistettu aseellinen hyökkäys katsotaan hyökkäykseksi kaikkia osapuolia vastaan. Hyökkäyksen kohteeksi joutunutta osapuolta täytyy ryhtyä auttamaan viipymättä, ja apu voi sisältää myös aseellisen voiman käyttöä. Jos Naton jäsenenä Suomeen kohdistettaisiin sotilaallista voimaa, puolustautuisi Suomi liittokunnan tuella ennakkoon valmisteltujen ja harjoiteltujen yhteisen puolustuksen järjestelyjen mukaisesti.³⁰ Nähdäkseni Nato-jäsenyyden kautta kynnyks tunnistaa Suomeen kohdistuvia vihamielisiä toimia, kuten terrorismia ja hybridivaikuttamista, sotilaallisiksi todennäköisesti nousee merkittävästi. Jos Suomen valtionjohto tunnistaisi toimet valtioon kohdistuviksi sotilaallisiksi toimiksi, aktivoisi se kyseisen Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan, ja näin ollen sitoisi liiton Suomeen. On selvää, että tällaisen tilanteen konkretisoituminen olisi myös globaalissa mittakaavassa merkittävä. Kun ensivasteen vihamielisiin toimiin antaa pääsääntöisesti poliisi³¹, esitettyjen pointtien valossa on mahdollista, että poliisille kuuluvien tehtävien määrä nousee varsinkin poikkeusoloissa. Näin on varsinkin, jos Suomeen kohdistuvia toimia ei todeta sotilaallisiksi.

Poliisi on varautunut toimintaympäristönsä nopeisiin muutoksiin sekä äkillisiin operatiivisiin tilanteisiin ottamalla käyttöön operatiivisen valmiustasojärjestelmän, jolla poliisin välitöntä valmiutta voidaan kohottaa. Sillä ohjataan suunnittelua, nopeutetaan valmiuden kohottamista sekä yhdenmukaistetaan organisaatioturvallisuuden kannalta keskeisiä toimenpiteitä koko valtakunnan alueella. Poliisi myös varautuu muutoksiin muun muassa kouluttamalla henkilöstöä, lisäämällä varustautumista ja määrittelemällä operatiivisen valmiuden kohottamisen tasot suhteessa eteen tulevan tilanteen vakavuusasteeseen.³² Poliisi on luonteeltaan valmiusorganisaatio, jonka tulisi kyetä vastaamaan tilanteisiin olemassa olevalla henkilöstöresurssillaan. Poliisin valmiustasoja ei ole sidottu yhteiskunnan valmiustasoon,

²⁸ Aine ym. 2011, s. 54.

²⁹ HE 16/2026 vp, s.4.

³⁰ Valtioneuvoston julkaisu 2022:18, s.25.

³¹ HE 16/2026 vp, s.7.

³² Poliisihallituksen julkaisusarja 2/2020, s.7.

vaan poliisi päättää siitä itse. Valmiustasojärjestelmällä voidaan kohottaa valmiutta muutamassa tunnissa, mutta poliisin kyky vastata laajaa resurssia vaativiin tilanteisiin on alueellisesti ja ajallisesti pistemäinen.³³ Pitkäkestoinen ja laajamittainen liikehdintä ja esimerkiksi levottomuudet voivat aiheuttaa tilanteen, jonka hallitsemiseen poliisin nykyisen voimavarat eivät riitä.³⁴

Poliisi on vuonna 2025 ottanut käyttöön uuden valmiussuunnittelun suunnittelumallin. Uusi suunnittelumalli vahvistettiin ja se on otettu käyttöön kaikissa poliisiyksiköissä. Mallin suunnittelu käynnistettiin vuonna 2023, ja se edistää poliisiyksiköiden valmiussuunnitelmien laadintaa, toimeenpanoa ja yhteensovittamista. Uusi suunnittelumalli mahdollistaa poliisiyksiköiden välisen, yhteisen suunnitteluperustan. Samalla se lisää suunnittelun konkreettisuutta ja luo edellytyksiä poliisin varautumistoimenpiteille vakavimpiakin uhkia ja häiriötilanteita vastaan.³⁵

Nykyisen poliisin hallinnosta annetun lain 15 b §:ssä (872/2011) on säännös poliisihenkilöstön täydentämisestä. Lainkohdan mukaan valtioneuvosto voi turvallisuuden tai poikkeuksellisten olojen vuoksi määrätä poliisin henkilöstöä täydennettäväksi. Täydennyspoliisihenkilöstöön voidaan ottaa henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva henkilö, joka sitoutuu tehtävään. Oikeudesta käyttää voimakeinoja on voimassa poliisilain (872/2011) 2 luvun 17§ 3 momentti, jossa säädetään sivullisen oikeudesta avustaa poliisimiestä erittäin tärkeässä ja kiireellisessä virkatehtävässä. Poliisin hallinnosta annetun lain 15 b § tuli voimaan muutettuna perustuslakivaliokunnan kritiikin vuoksi. Voimassa olevassa laissa täydennyspoliisien toimivaltuudet ja velvollisuudet eivät ole samat kuin poliisimiehellä, vaikka lakiehdotuksessa näin ehdotettiin.³⁶ Täydennyspoliisijärjestelmää ei ole kertaakaan sen olemassaolon aikana otettu käyttöön.³⁷ Jo vuonna 2015 Sisäministeriön asettaman täydennyspoliisityöryhmän loppuraportissa on todettu, että täydennyspoliisijärjestelmä on varsin näivettyneessä tilassa.³⁸ Tilanne ei ole nykyään ainakaan parantunut, sillä täydennyspoliisijärjestelmään ei ole loppuraportin jälkeen tehty suurempia muutoksia.

³³ SM016:00/2022, s.16.

³⁴ Sisäministeriön julkaisu 2023:4, s.46.

³⁵ POL-2026-975, s.40.

³⁶ PeVL 67/2010 vp.

³⁷ HE 16/2026 vp, s.4.

³⁸ Sisäministeriön julkaisu 3/2015, s.22.

Realistisempi keino resurssien tilapäiselle lisäämiselle ovat organisaation sisäiset henkilöstösiirtelyt ja työaikajärjestelyt. Valmiuslaissa on säädetty mahdollisuudesta poiketa palvelussuhteen ehdoista. Poiketa voi työaikalain (872/2019) lepoaikoja ja ylityötä koskevista säännöksistä ja vuosilomalain (162/2005) vuosiloman antamista koskevista säännöksistä.³⁹ Poikkeaminen on rajoitetusti mahdollista sotilaallisissa poikkeusoloissa, mutta muun muassa poliisitoimen kohdalla palvelussuhteen ehdoista voidaan poiketa myös suuronnettomuuden ja pandemian aikana.⁴⁰ Poikkeaminen on mahdollista myös tiettyyn kriittiseen toimintoon kohdistuvan uhan, toiminnan, tapahtuman tai näiden yhteisvaikutuksen aikana, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti ja laajamittaisesti estyvät tai lamaantuvat, mikä ilmenee valmiuslain 13 luvun 93 §:stä. Palvelussuhteen ehdoista poikkeaminen ei saa aiheuttaa vaaraa työturvallisuudelle tai työntekijän terveydelle. Näiden keinojen haasteena on niiden pistemäisyys ja soveltumattomuus pitkäaikaisempaan resurssitarpeeseen.⁴¹

Virka-apu Puolustusvoimilta ja Rajavartiolaitokselta on myös hyvin vartenotettava vaihtoehto, jota usein käytetäänkin. Virka-avulla tarkoitetaan viranomaisten kesken sovittavaa voimavarojen tilapäistä käyttöä toisen osapuolen toiminnan tukemiseksi.⁴²

Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain mukaan virka-avun antaminen on mahdollista vain, jos se voi tapahtua vaarantamatta Puolustusvoimille puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyn tehtävän suorittamista. Lainkohdassa säädetty tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen. Rajavartiolaitokselta saatavan virka-avun edellytyksenä on niin ikään se, ettei sen antaminen saa vaarantaa Rajavartiolaitokselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista. Tästä säädetään rajavartiolain (578/2005) 77 §:ssä. Tässä kokonaisuudessa on hyvä huomata myös poliisille valmiuslain (1552/2011) 125 §:ssä säädetty velvollisuus antaa virka-apua valmiuslain nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanossa. Säädetty velvollisuus voi huomattavasti lisätä poliisin tehtävämäärää poikkeusoloissa. Valmiuslain kokonaisuudistusta koskevassa työryhmän mietinnössä on myös mainittu, että valmiuslakiin perustuvien poliisin virka-

³⁹ Aine ym. 2011, s.168.

⁴⁰ Aine ym. 2011, s.168.

⁴¹ SM016:00/2022, s.16.

⁴² Aine ym. 2011, s.76.

aputehtävien lisääntyminen voi johtaa yleisen järjestyksen- ja turvallisuuden tason laskuun, jos poliisilla ei ole resursseja suorittaa esimerkiksi normaalia partiointitoimintaa.⁴³

Suurimmaksi haasteeksi virka-avun hyödyntämisessä resurssien turvaamiseksi muodostuu se, että poikkeusoloissa ja puolustustilassa sekä Puolustusvoimat että Rajavartiolaitos hoitavat ensisijaisesti omia laissa säädettyjä tehtäviään. Virka-apua ei välttämättä ole koko ajan saatavilla ja myös hallituksen esityksessä poliisin reservin perustamiseksi huomautetaan, ettei poliisin varautumista ole mahdollista rakentaa pelkän virka-avun varaan.⁴⁴

Poliisilain 9 luvun 9 a §:n säädetään kansainvälisestä avusta poliisille, jossa on kyse Prüm- ja Atlas-yhteistyöstä. Yhteistyöllä pyritään tehostamaan poliisiviranomaisten yhteistyötä terrorismin ja rajat ylittävän rikollisuuden torjunnassa. Prüm-yhteistyötä tehdään pääsääntöisesti Ruotsin kanssa, vaikka virallista maantieteellistä soveltamisalanrajoitusta ei ole. Atlas-päätökseen perustuvaa yhteistyötä ei ole kansallisesti sovellettu, mutta se käsittäisi erityistoimintayksiköiden poliisiavun ihmisen aiheuttamissa kriisitilanteissa.⁴⁵ Suomesta Atlas-yhteisöön kuuluu valmiusyksikkö Karhu⁴⁶, joka muodostaa poliisin erikoisjoukot.⁴⁷

Poliisi tarvitsee lisää keinoja turvata resurssiensa riittävyys poikkeusoloissa. Poliisihallituskin on korostanut tarvetta reserville poliisin valmiudensäätelymekanismina varsinkin ajallisesti pitkittyvissä, runsaasti henkilöstöresursseja sitovissa ja yllättävissä tilanteissa.⁴⁸

⁴³ Oikeusministeriön julkaisuja 2025:50, s.158.

⁴⁴ HE 16/2026 vp, s.9.

⁴⁵ HE 16/2026 vp, s.10.

⁴⁶ Europol 2023.

⁴⁷ Poliisi 2022.

⁴⁸ HE 16/2026 vp, s.4.

3 HE 16/2026 Hallituksen esitys poliisin reservin perustamiseksi

3.1 Keskeiset muutosehdotukset

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain, Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain ja poliisilain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta. Tämän tutkielman kannalta keskeinen muutosehdotus koskee poliisin hallinnosta annetun lain muuttamista. Hallitus esittää nykyisen 15 b §:n eli täydennyspoliisijärjestelmän kumoamista ja uusien 15 k-m §:ien lisäämistä kyseiseen lakiin. Tällä muutoksella perustettaisiin poliisin reservi, jota voitaisiin käyttää poliisin voimavarojen turvaamiseksi normaaliolojen häiriötilanteissa, valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa ja puolustustilalain mukaisessa puolustustilassa. Reservin käyttö olisi sidottu välttämättömään tarpeeseen. Reservistä tulisi kiinteä osa poliisin organisaatiota.⁴⁹ Päätöksen poliisin reservin käyttöönotosta ja käytön päättämisestä tekisi sisäministeri. Uudet säännökset koskisivat reservin olemassaoloa, reservipoliisien nimittämistä, tehtäviä ja toimivaltaa sekä koulutusvaatimuksia.⁵⁰

Reserviin voitaisiin nimittää poliisin ammattikorkeakoulututkinnon 4–7 moduulia suorittava henkilö sekä poliisikoulutuksen saanut henkilö, joka ei työskentele poliisina. Suurin osa reservistä koostuisi nimenomaan poliisiopiskelijoista. Esityksessä kerrotaan vaatimukset poliisiopiskelijoiden koulutuksen sisällöstä, joiden perusteella he olisivat päteviä toimimaan reservissä. Tällaisen koulutuksen laajuus olisi 45 opintopistettä, joka vastaisi 1215 tuntia. Reservipoliisien toimivaltuudet vastaisivat poliisin toimivaltuuksia ja niitä voitaisiin käyttää poliisilain 1 luvun 1 §:n tehtävien suorittamiseksi. Poliisiopiskelijan toimivaltuuksien käyttö olisi sidottu virkaan tai määräaikaiseen virkaan nimitetyn poliisimiehen välittömään valvontaan ja johtoon. Opiskelijat nimitettäisiin nuoremman konstaapelin virkaan ja muut määräaikaiseen virkasuhteeseen muun muassa aikaisemman koulutustason ja aikaisempien tehtävien perusteella.⁵¹ Poliisin ammattikorkeakoulututkintoa suorittava henkilö voitaisiin nimittää vain sellaisia toimivaltuuksia edellyttävään tehtävään, johon hänellä on riittävä koulutus ja osaaminen.⁵²

⁴⁹ HE 16/2026 vp, s.13.

⁵⁰ HE 16/2026 vp, s.53–54.

⁵¹ HE 16/2026 vp, s.13–18.

⁵² HE 16/2026 vp, s.31.

3.2 Vaikutustenarviointi

Reservin perustamisella ei olisi vakinaista henkilöstöä lisääviä vaikutuksia, eikä sillä puututtaisi poliisin nykyisiin vastuisiin, toimivaltaan tai virka-apujärjestelyihin. Reservillä ei nimittäin olisi tarkoitus korvata virka-apujärjestelyjä, vaikkakin reservi todennäköisesti vähentäisi virka-avun tarvetta.⁵³

Poliisihallitukselle ja poliisiyksiköille reservin perustaminen sen sijaan loisi uusia tehtäviä. Niiden tulisi huolehtia reservipoliisien kouluttamisesta sekä koulutuksen ylläpidosta. Poliisiammattikorkeakoulun tulisi päivittää opetussuunnitelmansa, jotta reserviin nimitettävillä poliisiopiskelijoilla olisi riittävät tiedot ja taidot toimia reservissä. Reservin koostuessa suurimmaksi osaksi poliisiopiskelijoista, ei heillä välttämättä ole edellytyksiä suorittaa kaikkia reservipoliisille mahdollisia tehtäviä. Muualla työskenteleviä tai eläköityneitä poliiseja voisi todennäköisemmin hyödyntää useisiin tehtäviin, mutta osa poliisin tehtävistä vaatii erityiskoulutusta.⁵⁴

Reservin perustaminen parantaisi kokonaisturvallisuutta, sillä sen tavoitteena on parantaa poliisin varautumista yhteiskunnan häiriötilanteisiin sekä turvata poliisin voimavarat kaikissa olosuhteissa. Näin parannetaan poliisin reagointikykyä ja mahdollisuuksia hoitaa sille kuuluvia tehtäviä kaikissa olosuhteissa. Poliisin toimintakyvyn vahvistaminen parantaisi luottamusta poliisiin ja tukisi perusoikeuksien turvaamista. Varmistamalla reservipoliisien riittävä koulutus ja sitomalla poliisiopiskelijan toimivaltuuksien käyttö virassa olevan poliisin välittömään valvontaan ja johtoon turvataan perusoikeuksien toteutuminen.⁵⁵

⁵³ HE 16/2026 vp, s.17.

⁵⁴ HE 16/2026 vp, s.17–18.

⁵⁵ HE 16/2026 vp, s.18–19.

4 Reservin mahdollisia käyttötilanteita ja sen suhde muihin järjestelyihin

Kuten aikaisemmin on mainittu, poliisin tehtävämäärät tulevat todennäköisesti lisääntymään poikkeusoloissa.⁵⁶ Tämän ymmärtäminen on keskeistä, kun hahmotellaan tilanteita, joissa reservin käyttötarve voisi konkretisoitua.

Jotta reservi olisi mahdollista ottaa käyttöön tulisi Suomessa vallita joko normaaliolojen häiriötilanne, valmiuslain mukaiset poikkeusolot tai puolustustilalain mukainen puolustustila, jonka hallitsemiseen poliisin jokapäiväiset voimavarat eivät enää riittäisi. Käyttökynnyksen ylittyminen vaatii hallituksen esityksen mukaan myös sen, että reserviin turvautuminen olisi välttämätöntä. Näin voisi olla esimerkiksi, kun poliisi tarvitsisi virka-apua, mutta sitä ei olisi saatavilla tai virka-apu olisi riittämätöntä.⁵⁷ Reservin käyttöönoton kriteerit huomioiden voidaan sanoa, että reservin aktivoiminen olisi signaali kansalaisille, ettei Suomen tilanne ole enää täysin vakaa.

Reserviä tarvittaisiin erilaisiin uusimuotoisiin uhkiin varautumiseksi ja poliisin vasteen varmistamiseksi yllättävissä, runsaasti henkilöresursseja sitovissa ja ajallisesti pitkittyvissä turvallisuustilanteissa. Esityksessä on kuvattu, että reserviä olisi tarvittu muun muassa Covid-19-pandemiaan kuuluneessa Uudenmaan sulkuoperaatioissa.⁵⁸ Reserviä voitaisiin käyttää siis esimerkiksi tilanteissa, joissa alueita on tarve evakuoida tai eristää nopealla aikataululla varsinkin, jos Puolustusvoimilta ei ole mahdollista saada virka-apua. Reserviläisiä voitaisiin nähdäkseni käyttää myös eristettyjen tai evakuoitujen alueiden valvontaan. Reserviläisten käyttäminen tähän tarkoitukseen myös yhdenmukaistaisi kansalaisten kokemusta tilannetta pääasiassa hoitavasta viranomaisesta ja vähentäisi vakinaisten poliisien sitomista valvontatehtäviin.

Varteenotettavana vaihtoehtona on pidettävä sitä, että mahdollisia reservipoliiseja kohdennettaisiin vakinaisia poliiseja tukeviin tehtäviin kuten alueen eristämiseen ja liikenteenohjaukseen.⁵⁹ Näin vakinaisia poliiseja saataisiin irrotettua vaativampiin poikkeusolojen tehtäviin. Poliisin vuoden 2025 toimintakertomuksessa mainittu todellisuus

⁵⁶ Oikeusministeriön julkaisuja 2025:50, s.158.

⁵⁷ HE 16/2026 vp, s.25.

⁵⁸ HE 16/2026 vp, s.4–5.

⁵⁹ SM016:00/2022, s.26.

siitä, että vaativiin tilanteisiin varautumista täytyy tehdä päivittäisen valvonta- ja hälytystehtävien kustannuksella, on huolestuttava. Reservipoliiseja voitaisiin käyttää korjaamaan tätä vinoumaa.

Kadonneiden henkilöiden etsintä kuuluu poliisin lakisääteisiin tehtäviin, mikä ilmenee poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:stä: jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi, poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi. Poliisilain 6 luvun 1 §:n nojalla kadonneen henkilön löytämiseksi on tarvittaessa aloitettava poliisitutkinta. Varsinkin poikkeusolojen kärjistyessä näen hyvinkin mahdolliseksi, että kadonneiden henkilöiden määrä nousee normaalioloihin verrattuna. Reservipoliiseja voitaisiin hyödyntää koordinoimaan kadonneiden etsintää yhdessä vapaaehtoisten kanssa.

Poliisibarometri on tutkimus, jolla mitataan kansalaisten luottamusta poliisiin. Vuoden 2024 tutkimuksessa kansalaiset ovat nostaneet yhdeksi tärkeimmäksi poliisitehtäväksi poliisin näkyvyyden kansalaisten keskuudessa.⁶⁰ Vastaajien mukaan poliisin näkyvyys myös lisää turvallisuudentunnetta sekä tosiasiallista turvallisuutta.⁶¹ Nähdäkseni olisi hyvä pohtia sitäkin vaihtoehtoa, että reservipoliiseilla lisättäisiin poliisin partiointia ja näkyvyyttä kansalaisten keskuudessa sen lisäksi, että reserviä käytettäisiin vain yllättäviin, pitkäaikaisiin ja runsaasti henkilöstöresursseja vaativiin tilanteisiin. Tällöin reservin käytöllä olisi kansalaisten turvallisuutta nostattava vaikutus. Tämä varmasti myös vahvistaisi kansalaisten luottamusta poliisiin. Poliisin näkyvyyden lisääminen toimisi varmasti myös erinomaisena ennalta estävänä keinona, kun poliisin jatkuva läsnäolo tiedostetaan rikollisia toimia suunnittelevien keskuudessa. Tällöin erilaiset poikkeusoloissa esiintyvät lieveilmiöt vähentyisivät, eivätkä kuormittaisi poliisin voimavaroja.

Puolustustilalain 16 §:n mukaan kihlakunnan poliisilaitoksen päällikkö voi määrätä, että yksityisten hallussa olevat ampuma-aseet, aseiden osat, ammuksien ja patruunien sekä räjähdysaineet on toistaiseksi luovutettava poliisiviranomaisen haltuun, jos se on tarpeen väestön turvallisuuden tai sotilaallisen maanpuolustuksen tärkeän edun vuoksi.

Oikeuskirjallisuudessa on nostettu esiin huoli, miten poliisiviranomaisen resurssit riittävät

⁶⁰ Sisäministeriön julkaisu 2025:11, s.178.

⁶¹ Sisäministeriön julkaisu 2025:11, s.98.

päätöksen täytäntöönpanoon poikkeusoloissa.⁶² Reserviä voitaisiin todennäköisesti hyödyntää tällaisten päätösten täytäntöönpanemiseksi.

Olen kuvannut mahdollisia tilanteita, jolloin poliisin reserviä voitaisiin hyödyntää. On kuitenkin muistettava, ettei reservillä ole tarkoitus korvata virka-apujärjestelyjä ja joka tapauksessa reservin on tarkoitus muodostua viimesijaiseksi keinoksi turvata voimavarojen riittävyys eikä sitä ole tarkoitus käyttää poliisin vakinaisten resurssien sijaan.⁶³

Covid-19-pandemiaan liittyneessä Uudenmaan sulussa poliisi hyödynsi muun muassa varusmiehiä sulun valvonnassa.⁶⁴ Asevelvollisuuslain (1438/2007) 1 luvun 2 §:n mukaan varusmiehetkin kuuluvat ensisijaisesti asepalveluksen jälkeen Puolustusvoimien reserviin, jolloin he ovat ensijaisesti Puolustusvoimien käytössä. Varusmies voidaan asevelvollisuuslain 78 §:n nojalla määrätä muuhun kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen liittyvään tehtävään. Muu tehtävä voi olla puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 2-4 kohdissa tarkoitettu puolustusvoimien tehtävä, kuten muiden viranomaisten tukeminen. Tällaista tehtävää suorittaessaan varusmies ei saa osallistua vaarallisen henkilön kiinniottoon, räjähteiden raivaamiseen, aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin eikä muihin näihin verrattavissa oleviin vaarallisiin tehtäviin. Tällaisissa tilanteissa tarvitaan poliisin toimivaltuuksia. Ainakin kuvatuissa vaarallisissa tehtävissä reservin käyttö olisi varmasti ensisijaista varusmiehiin nähden.

⁶² Aine ym. 2011, s.195.

⁶³ HE 16/2026 vp, s.26–28.

⁶⁴ Puolustusvoimien virka-apu Uudenmaan eristämiseksi päättyi.

5 Perustuslakivaliokunnan näkemyksiä poliisin reservistä

Poliisille on pyritty perustamaan oma reservi myös aiemmin. Vuonna 2018 Juha Sipilän hallituskaudella hallitus antoi eduskunnalle esityksen laeiksi reservipoliisista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 137/2018). Seuraavaksi kuvaan aikaisemmassa hallituksen esityksessä ilmenneitä haasteita ja vertaan niitä nyt käsillä olevaan hallituksen esitykseen. Näin luon kuvaa uuden hallituksen esityksen mukaisen reservin asianmukaisuudesta, sillä on tärkeää, että epäkohdat otetaan huomioon. Ongelmia kehittyi reservipoliisien virkasuhteen sekä koulutus- ja kelpoisuusvaatimusten ympärille, ja sitä kautta haasteet ulottuivat reservipoliisien tehtäviin ja toimivaltuuksiin.

5.1 HE 137/2018 ja PeVL 72/2018

Aikaisempi hallituksen esitys kumoutui perustuslakivaliokunnan antamien useiden huomioiden vuoksi, sillä esityksen muuttaminen valiokunnan lausunnon mukaiseksi olisi vaatinut liikaa aikaa, eikä esitystä olisi ehditty viedä läpi ennen valtiopäivien päättymistä.⁶⁵

Suurimmat haasteet esityksessä kietoutuivat reservipoliisien virkasuhteen määrittelemisen ympärille. Reservipoliisit olisi nimitetty valtion määräaikaisiin virkasuhteisiin.⁶⁶

Perustuslakivaliokunta katsoi, että aikaisemman esityksen mukaisten reservipoliisien oikeudellista asemaa tuli peilata perustuslain (PL 731/1999) 124 §:n valossa, joka koskee hallintotehtävän antamista suoritettavaksi muulle kuin viranomaiselle. Reservipoliisin myös katsottiin olevan selvästi poliisista erillinen järjestelmä, joka johtui varsin väljistä koulutus- ja kelpoisuusvaatimuksista sekä reservipoliisien poliisista irrallisesta asemasta.⁶⁷ Ehdotus oli pahasti ristiriidassa esityksessä kaavailtujen reservipoliisien tehtävien ja toimivaltuuksien kanssa. Reservipoliisit olisivat voineet suorittaa poikkeusoloissa kaikkia poliisin tehtäviä ja käyttää kaikkia niitä poliisin toimivaltuuksia, jotka olisivat tehtävän kannalta välttämättömiä ja joihin hän olisi saanut koulutuksen. Perustuslakivaliokunta katsoi, että toimivaltuuksia koskeva säännösehdotus oli kokonaan poistettava tai olennaisesti rajattava, sillä se oli vastoin PL:n 124 §:ää.⁶⁸

⁶⁵ HE 16/2026 vp, s.4.

⁶⁶ HE 137/2018 vp, s.20.

⁶⁷ PeVL 72/2018, s.2.

⁶⁸ PeVL 72/2018, s.4.

Kelpoisuusehdoiksi oli hallituksen esityksessä määritelty, että valittavan henkilön olisi tullut täyttää virkamieslain 6 ja 8 § yleiset kelpoisuusvaatimukset sekä olla henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva. Hänen tuli olla nuhteeton sekä muutoinkin luotettava eikä hänellä olisi saanut olla sidonnaisuuksia, jotka olisivat vaarantaneet tehtävän asianmukaisen hoitamisen.⁶⁹ Reservipoliiseille ehdotettiin peruskoulutusta tehtäviin⁷⁰, mutta varsinaista ammattipoliisin koulutusta ei määritelty koulutus- tai kelpoisuusehdoksi.

Nämä epäkohdat huomioiden on selvää, että aikaisempi reservipoliisiehdotus oli varsin kömpelö, eikä se olisi ollut asianmukaisella tavalla toteutettavissa.

Huomautan tässä kohtaa, että nyt kumottavaksi esitettävää Poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15 b §:n täydennyspoliisijärjestelmää on myös arvioitu perustuslain 124 §:n kannalta.⁷¹

5.2 Epäkohtien huomiointi HE 16/2026

Uudessa hallituksen esityksessä on kiinnitetty huomiota aikaisempiin epäkohtiin. Reservipoliisit nimitettäisiin poliisin määräaikaisiin virkasuhteisiin, mutta poliisiopiskelijat nimitettäisiin aina nuoremman konstaapelin virkaan. Nimittämisessä otetaan huomioon henkilön koulutus, aikaisempi poliisiviran taso sekä reservitehtävien luonne.⁷² Hallituksen esityksen mukaan nyt ehdotettavan reservin asemaa tulee arvioida muun muassa PL:n 2 §:n 3 momentin kautta, eikä 124 §:n valossa.⁷³ Tätä väitettä tukevat tarkennetut koulutus- ja kelpoisuusvaatimukset.

Uuden hallituksen esityksen mukaiset reservipoliisien tehtävät ja toimivalta eivät juurikaan eroa aikaisemmasta hallituksen esityksestä. Reservipoliisit voisivat suorittaa kaikkia poliisin poliisilain 1 luvun 1 §:n mukaisia tehtäviä ja heidän toimivaltuutensa olisivat poliisin toimivaltuuksia, joista säädetään poliisilain 2 ja 3 luvuissa. Poliisiopiskelijan kohdalla toimivaltuuden vastaisivat poliisin hallinnosta annetun asetuksen 16 §:n 2 momentin mukaisia harjoittelussa olevan poliisiopiskelijan toimivaltuuksia. Poliisiopiskelijan toimivaltuuksien

⁶⁹ HE 137/2018 vp, s.29–30.

⁷⁰ HE 137/2018 vp, s.30.

⁷¹ PeVL 67/2010 vp, s.6.

⁷² HE 16/2026 vp, s.13–14.

⁷³ HE 16/2026 vp, s.41.

käyttö olisi myös sidottu vakinaisessa tai määräaikaisessa virkasuhteessa olevan poliisimiehen välittömään valvontaan ja reaaliaikaiseen johtoon.⁷⁴

Koulutus- ja kelpoisuusehdot ovat selvästi tarkemmat ja tiukemmat kuin aikaisemmassa hallituksen esityksessä. Vaatimuksena on suoritettu poliisin tutkinto tai vähintään 45 suoritettua opintopistettä Poliisiammattikorkeakoulussa.⁷⁵ Poliisiammattikorkeakoulua veloitetaan lakiesityksessä varmistamaan, että 45 opintopisteen kokonaisuuteen sisältyy poliisin työn kannalta keskeiset asiat, kuten perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, poliisin tehtävät ja toimivaltuudet sekä fyysisten voimakeinojen käyttö.⁷⁶ Nyt ehdotettava reservi muodostuisi myös todennäköisemmin kiinteäksi osaksi poliisin organisaatiota. Esityksen mukaan reservin on tarkoitus tulla kiinteäksi ja ennen kaikkea pysyväksi osaksi poliisia, jota tukevat nimenomaan tarkemmat koulutus- ja kelpoisuusvaatimukset sekä se, että reservipoliisit nimitettäisiin poliisin määräaikaisiin virkasuhteisiin.⁷⁷

Esitettyjen asianhaarojen valossa on mahdollista todeta, että nyt käsillä oleva hallituksen esitys reservipoliisista on valmisteltu ja suunniteltu huomattavasti paremmin kuin edeltäjänsä. Esitys luo luotettavan kuvan reservistä ja nostaa luottoa siihen, että reservi saadaan tällä kertaa perustetuksi. On kuitenkin muistettava, että käytännön tasolla tilanne voi muotoutua varsin erilaiseksi. Poliisin organisaatorakenteeseen puuttuminen haastaa poliisin mukautumiskykyä, ja reservi tulisi pystyä ottamaan organisaation sisäisesti positiivisesti vastaan ja sen toimivuus tulee varmistaa.

⁷⁴ HE 16/2026 vp, s.13.

⁷⁵ HE 16/2026 vp, s.41.

⁷⁶ HE 16/2026 vp, s.35.

⁷⁷ HE 16/2026 vp, s.43.

6 Poliisin reservin kyvykkyys turvata resurssit

Hallituksen esityksessä HE 16/2026 on tehty vaikutustenarviointia virka-apuun. Esityksessä on tunnistettu reservin vähentävän poliisin virka-apun tarvetta muilta viranomaisilta. Se myös mahdollistaisi sen, että Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos voisivat keskittyä omien ydintehtäviensä hoitoon sekä turvaisi poliisia myös tilanteissa, joissa saatavilla oleva virka-apu ei ole tarkoituksenmukaista tai riittävää.⁷⁸ Näin ollen reservin perustaminen lisäisi poliisin itsenäisyyttä ja riippumattomuutta muista viranomaisista, jolloin organisaation toimintaa olisi helpompi koordinoita. Tällaista vaikutusta on pidettävä positiivisena varsinkin poikkeusolojen aikana, jolloin yleinen ilmapiiri voi olla epävakaata sekä viranomaisten toiminta kuormittunutta. Vaikutusarvioinnin mukaan reservin perustaminen parantaisi kokonaisturvallisuutta, sillä reservillä parannettaisiin poliisin varautumista häiriötilanteisiin ja turvattaisiin poliisin voimavarat kaikissa olosuhteissa.⁷⁹ Tutkielman alussa on kuvattu maailman yleisen turvallisuustilanteen perustavanlaatuisista muutosta, jonka vaikutukset ulottuvat myös Suomen sisäisen turvallisuuden alueelle. Poliisin ollessa sisäisen turvallisuuden päävastuuviranomainen⁸⁰, ovat kokonaisturvallisuuden parantamiseen ja poliisin voimavarojen turvaamiseen tähtäävät muutosehdotukset turvallisuusympäristön muutokset huomioiden tarkoituksenmukaisia.

Virka-avusta puhuttaessa on huomioitava valmiuslain 125 §:n mukainen poliisille määritelty velvollisuus antaa virka-apua muille viranomaisille, joka saattaa huomattavasti nostaa poliisin tehtävämäärää poikkeusoloissa. Tämä vaara on onneksi huomioitu meneillään olevassa valmiuslain kokonaisuudistuksessa. Uuteen valmiuslakiin ehdotetaan säädettäväksi uusi 146 §, joka koskee poliisin velvollisuutta antaa virka-apua valmiuslain nojalla, mutta sen antamisen ehtoja täsmennetään: virka-apuna hoidettavan tehtävän suorittaminen ei saa vaarantaa poliisille säädettyjen tärkeiden tehtävien hoitamista ja tehtävän on edellytettävä poliisin toimivaltuuksien käyttöä. Uusilla täsmennyksillä tähdätään nimenomaan poliisin omien resurssien turvaamiseen sen varmistamiseksi, että poliisi voi suorittaa poikkeusoloissa lisääntyvät tärkeät tehtävät.⁸¹ Mahdollisuus vähentää poliisin antamaa virka-apua

⁷⁸ HE 16/2026 vp, s.17.

⁷⁹ HE 16/2026 vp, s.18.

⁸⁰ SM016:00/2022, s.21.

⁸¹ Oikeusministeriön julkaisuja 2025:50, s.473.

poikkeusoloissa sekä reservistä saatavat lisäresurssit vaikuttavat toimivalta yhdistelmältä resurssien riittävyyden turvaamiseksi.

Poliisin reservi muodostuisi yhdeksi poliisin valmiudensäätelykeinoksi.⁸² Olen tutkielmassa kuvannut poliisin nykyisiä valmiudensäätelykeinoja sekä mahdollisuuksia nostaa resurssejaan. Nykyisiä keinoja yhdistää se, että ne ovat varsin pistemäisiä niin ajallisesti kuin alueellisestikin, eivätkä ne sovellu pidempiaikaiseen resurssitarpeeseen.⁸³ Reservi olisi pidempiaikainen ja pysyväisluonteinen ratkaisu, jota voidaan pitää varsin positiivisena muutoksena, sillä se mahdollistaa poliisille uusia lähestymistapoja valmiutensa säätelyyn. Valmiudensäätelyssä voidaan tehdä pidemmän aikavälin suunnitelmia reserviä hyödyntäen. Poliisin täytyy kuitenkin olla valmis vastaanottamaan reservin tuomat mahdollisuudet ja hyödyntää sitä täydessä potentiaalisissaan.

Hallituksen esityksen mukaan poliisiopiskelijat muodostaisivat suurimman osan reservistä ja heidän toimivaltuuksiensa käyttö olisi sidottu virassa olevan poliisin välittömään valvontaan ja reaaliaikaiseen ohjaukseen.⁸⁴ Reservin yhdeksi käyttömahdollisuudeksi on hallituksen esityksessäkin kuvattu se, että reservipoliiseja käytettäisiin vapauttamaan kokeneempaa poliisihenkilöstöä erityistilanteiden mukaisesti vaativampiin tehtäviin.⁸⁵ Nähdäkseni virassa oleva poliisi tarkoittaisi poliisiopiskelijaa kokeneempaa poliisimestä. Käytännössä välitön valvonta ja reaaliaikainen johto vaatii, että kokeneempi poliisi on koko ajan fyysisesti paikalla, jolloin yksi reservipoliisina toimiva poliisiopiskelija sitoo aina yhden kokeneemman poliisin. Esityksen mukaan reservipoliisi nimitettäisiin poliisin määräaikaiseen virkasuhteeseen. Hallituksen esityksessä on täsmennetty, että poliisiopiskelijaa valvova virassa oleva poliisi voi olla myös määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty poliisi.⁸⁶ Näin ollen näen mahdolliseksi myös sen, että poliisiopiskelijaa valvova kokeneempi poliisi olisi itsekkin reservipoliisi. Tällöin aktiivisesti virkaatekeviä poliiseja voitaisiin tarvittaessa vapauttaa vaativampiin tehtäviin. Reservipoliiseille voidaan osoittaa vain sellaisia toimivaltuuksia edellyttäviä tehtäviä, joihin hänen koulutuksensa riittää, mikä ainakin poliisiopiskelijoiden kohdalla rajoittaa reservin käyttöalaa. Kun otetaan huomioon, että suurin

⁸² HE 16/2026 vp, s.26.

⁸³ SM016:00/2022, s.16.

⁸⁴ HE 16/2026 vp, s.32.

⁸⁵ HE 16/2026 vp, s.23.

⁸⁶ HE 16/2026 vp, s.41–42.

osa reservistä koostuu nimenomaan poliisiopiskelijoista, voi käytännönongelmia ilmetä kokeneemman työvoiman vapauttamisen ja reservin käyttöalan kanssa.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa on nimetty yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, joista yksi on henkinen kriisinkestävyys. Kansalaisten luottamus viranomaisiin on yksi henkisen kriisinkestävyyyden keskeisiä tekijöitä. Luottamuksen säilymiseen vaikuttavat olennaisesti viranomaisten toiminta ja teot.⁸⁷ Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen kuuluu sisäisen turvallisuuden ytimeen ja on poliisin keskeisimpiä tehtäviä, jonka avulla varmistetaan yhteiskuntarauha. Yleinen järjestys sisältää vakaan yhteiskunnallisen tilan.⁸⁸ Poikkeusoloissa poliisi voi joutua selviämään itsenäisesti ilman muiden viranomaisten apua. Tällöin on ensiluokkaisen tärkeää, että luottamus poliisiin ei kansalaisten keskuudessa heikkene, ettei sisäinen turvallisuus ja henkinen kriisinkestävyys rakoile. Vuoden 2024 Poliisibarometrin perusteella luottamus poliisia kohtaan on kansainvälisestikin vertaillen poikkeuksellisen vahvaa. Myös poliisin ammattitaitoa ja suhtaututumista kansalaisiin arvostetaan laajalti.⁸⁹ Kun viranomaisten teot ja toiminta vaikuttavat olennaisesti luottamukseen, täytyy reservipoliisien ammattitaidon vastata vakinaisten poliisien ammattitaitoa, jotta luottamus poliisiin säilyy korkeana poikkeusolojen aikana. Toisaalta poliisin toimintakyvyn vahvistaminen parantaisi luottamusta poliisiin.⁹⁰

Poliisin reservin toimivuutta käytännössä määrittää pitkälti se, kauanko reservin aktivoiminen kestäisi ja miten sen toimivuus varmistetaan sekä ylläpidetään. Tilannetta voidaan lähteä hahmottamaan Puolustusvoimien reservin kautta. Asevelvollisuuslain (1438/2007) 2 §:n mukaan Asevelvollisuuteen kuuluu varusmiespalvelus, kertausharjoitus, ylimääräinen palvelus ja liikekannallepanon aikainen palvelus. 9 luvun 82 §:n mukaan ylimääräisen palveluksen tarkoituksena on kohottaa ja ylläpitää puolustusvalmiutta ja harjoittaa joukkokokonaisuuksia niille suunnitellussa kokoonpanossa niin, että joukko voidaan tarvittaessa määrätä liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen.

Hallituksen esityksessä asevelvollisuuslaiksi (HE 37/2007) on korostettu reserviläisten harjoittelun tärkeyttä. Reservi ei ole heti palvelukseen astuttuaan valmis aseelliseen toimintaan, vaan joukot on ensin harjoitettava suunnitelluissa kokoonpanoissa. Näin ollen

⁸⁷ Valtioneuvoston julkaisu 2025:1, s.22–23.

⁸⁸ Valtioneuvoston julkaisu 2025:1, s.72.

⁸⁹ Sisäministeriön julkaisu 2025:11, s.8.

⁹⁰ HE 16/2026 vp, s.18.

reserviläiset pitäisi saada määrätä palvelukseen jo normaaliolojen häiriötilanteissa.⁹¹ Myös poliisin reservin täytyisi harjoitella tehtäviään erilaisissa kokoonpanoissa, jotta sen toiminta on tositilanteessa sujuvaa. Harjoittelua tulee järjestää niin reservin sisällä kuin yhteistyössä vakinaisen poliisitoimen kanssa. Yhteisen harjoitukset myös lisääisivät reservipoliisien ja vakinaisten poliisien välistä luottamusta, joka on tärkeää, kun reserviä käytettäisiin varsinkin poikkeusoloissa. Poliisin reserviä voitaisiin hallituksen esityksen mukaan käyttää jo normaaliolojen häiriötilanteissa⁹², jolloin reserviin kuuluvat henkilöt täytyisi pystyä määräämään harjoituksiin jo normaalioloissa. Tarvittaessa reservin harjoituksissa voi ottaa mallia Puolustusvoimien ylimääräisestä palveluksesta.

Toiminnan etukäteissuunnittelu on erittäin tärkeää, jos reserviä halutaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti. Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan varautuminen luo perusteet vasteelle. Vasteen toteuttamiseksi laaditaan valmiussuunnitelmia, jotka antavat puolestaan perusteita varautumiselle. Valmiussuunnitelmien tavoitteena on varmistaa, että käytettävissä on oikea-aikaisesti tilanteen edellyttämät voimavarat ja toimivaltuudet. Edellytyksenä tälle on riittävän tarkka ja ajantasainen tilanneymmärrys sekä ajoissa tehdyt päätökset.⁹³ Poliisin vuonna 2025 käyttöönotettava uusi, poliisiyksiköiden välisen yhteisen suunniteluperustan mahdollistava valmiussuunnittelumalli antaa pätevän pohjan reservin hyödyntämisen suunnitteluun. Näen tärkeäksi, että reservin käyttö olisi ainakin jollain tasolla yhdenmukaista eri poliisiyksiköiden välillä, jolloin reserviläisten liikkuminen näiden yksiköiden välillä olisi helppoa ja sujuvaa.

Asevelvollisuuslain 83 §:n ja 86 §:n mukaan ylimääräiseen palvelukseen ja liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen voidaan määrätä astuttavan välittömästi. Reserviä käytettäessä on siis tarve saada se liikkeelle mahdollisimman pian. Poliisin reservin ollessa viimesijainen keino resurssien turvaamiseksi⁹⁴, korostuu reservin nopea käyttöönotto entisestään. Hallituksen esityksen mukaan päätöksen reservin käyttöönotosta tekisi sisäministeri poliisiylijohtajan esityksestä. Poliisin reservin käyttöönottoa ja käytön päättämistä koskeva ratkaisu on skaalaltaan yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti ministerin ratkaisovaltaan kuuluva asia.⁹⁵ Aikaisemmassa reservipoliisiesityksessä (HE 137/2018)

⁹¹ HE 37/2007 vp, s.59.

⁹² HE 16/2026 vp, s.1.

⁹³ Valtioneuvoston julkaisu 2025:1, s.33–34.

⁹⁴ HE 16/2026 vp, s.26.

⁹⁵ HE 16/2026 vp, s.26.

päätöksentekijäksi ehdotettiin valtioneuvoston yleisistuntoa,⁹⁶ johon osallistuvat kaikki ministerit.⁹⁷ Päätöksentekotason siirtyminen valtioneuvoston yleisistunnosta yksittäisen ministerin alaisuuteen nopeuttaisi osaltaan reservin käyttöönottoa huomattavasti sekä pitää päätöksenteon lähempänä poliisiorganisaatiota, sillä Poliisihallitus toimii Sisäministeriön alaisena. Poliisihallituksen alla taas toimivat eri poliisiyksiköt.⁹⁸

Poliisin reservin muodostuminen suurimmalta osin poliisiopiskelijoista nähdäkseni mahdollistaa myös nopeamman käyttöönoton, kuin jos reservi muodostuisi enimmäkseen henkilöistä, jotka eivät ole opiskelijoita. Poliisiopiskelijat sijoittuvat enimmäkseen yhteen paikkaan, Poliisiammattikorkeakoululle tai ainakin sen läheisyyteen. Näin poliisiopiskelijoiden reserviin siirtyminen tapahtuisi sujuvasti ja kollektiivisesti.

Asevelvollisuuslakia koskevan hallituksen esityksen mukaan ylimääräiseen palvelukseen kutsuminen vaikuttaa yksityisen kansalaisen lisäksi elinkeinoelämään.⁹⁹ Reserviin kuuluvat henkilöt, jotka eivät työskentele poliisina, ovat todennäköisesti esimerkiksi työtehtävissä eri puolilla Suomea. Tällöin yksittäisten reservipoliisien järjestelyt työnantajiansa kanssa voivat viivästyttää heidän astumistaan reserviin. Tietysti myös poliisiopiskelijat voivat olla opintojensa ohella töissä, mutta tällöin kyse lienee osa-aikaisesta työnteosta, jolloin vaikutukset työnantajaan jäävät minimaalisiksi. Näin ollen reservin muodostaminen enimmäkseen poliisiopiskelijoista tukee reservin nopeaa käyttöönottoa.

⁹⁶ HE 137/2018 vp, s.28.

⁹⁷ Jyränki – Husa 2021, s.284.

⁹⁸ Sisäministeriön hallinnonala.

⁹⁹ HE 37/2007 vp, s.60.

7 Johtopäätökset

Suomen ulkoisen turvallisuusympäristön muutokset heijastuvat myös sisäisen turvallisuuden alueelle¹⁰⁰, jolloin ne vaikuttavat myös poliisin toimintaympäristöön. Venäjältä kantautuvat uhat, hybridivaikuttaminen sekä terrorismin uhka kuormittavat poliisia. Terroristiseen tekoon kentällä ensivasteen antaa poliisi ja myös hybridivaikuttamisen torjumiseen vaaditaan poliisin resursseja.¹⁰¹ Tutkielmassa on todettu, että kansainvälisten kokemusten mukaan negatiivisen kehityksen katkaiseminen on vaikeaa, kun kehitys on pitkällä, jonka vuoksi turvallisuustoimijoiden perustoimintakyky on pidettävä riittävällä tasolla.¹⁰² Perustamalla poliisille reservi voidaan vastata toimintaympäristön muutoksiin¹⁰³ ja näin ollen turvata poliisin voimavarat myös poikkeusoloissa.

Tutkielmassa on eritelty poliisin nykyisiä keinoja lisätä tilapäisesti resurssiensa riittävyttä. Kaikki nämä keinot ovat kuitenkin varsin lyhytaikaisia, eivätkä sovellu pidempiaikaiseen resurssitarpeeseen, sekä ne voivat häiritä toisten viranomaisten toimintaa. Virka-apujärjestelyjen varaan ei ole mahdollista rakentaa poliisin varautumista¹⁰⁴, sillä sen saatavuutta ei voida taata kaikissa olosuhteissa. Puolustusvoimat sekä Rajavartiolaitos nimittäin hoitavat ensisijaisesti omia laissa säädettyjä tehtäviään. Nykyinen poliisin hallinnosta annetun lain 15 b §:n mukainen täydennyspoliisijärjestelmä ei vastaa nykyisiä turvallisuusympäristön vaatimuksia, eikä se ole toimintakykyinen järjestelmä.¹⁰⁵ Nykyisen valmiuslain 125 §:n nojalla poliisin tulee antaa valmiuslain nojalla annettujen päätösten täytäntöönpanoon virka-apua, joka voi huomattavasti lisätä poliisin tehtävämäärää poikkeusoloissa.¹⁰⁶ Valmiuslain kokonaisuudistuksessa kaavailtu uusi 146 § vähentäisi tätä tehtävämäärää.¹⁰⁷

Reservi tarjoaisi poliisille pidempiaikaisen ja pysyväisluonteisen valmiudensäätelykeinoon, joka olisi ainutlaatuinen verrattuna nykyisiin, pistemäisiin resurssienlisäämiskeinoihin. Tarve reserville on tunnistettu myös Poliisihallituksen toimesta.¹⁰⁸ Reservin muodostuessa osaksi

¹⁰⁰ Valtioneuvoston julkaisu 2025:85, s.8.

¹⁰¹ HE 16/2026 vp, s.7.

¹⁰² Valtioneuvoston julkaisu 2025:8, s.11–29.

¹⁰³ HE 16/2026 vp, s.7.

¹⁰⁴ HE 16/2026 vp, s.9.

¹⁰⁵ HE 16/2026 vp, s.8.

¹⁰⁶ Oikeusministeriön julkaisu 2025:50, s.158.

¹⁰⁷ Oikeusministeriön julkaisu 2025:50, s. 473.

¹⁰⁸ HE 16/2026 vp, s.4.

poliisin organisaatiota pysyväislaatusesti¹⁰⁹, on poliisilla aikaa integroida reservi osaksi organisaatiotaan. Näin ollen varsinkin pidemmällä aikavälillä reservistä muodostuu todennäköisesti toimiva valmiudensäätelykeino, kunhan sen harjoittelu on säännöllistä.

Reservin muodostaminen pääasiassa poliisiopiskelijoista tarjoaa sekä mahdollisuuksia että aiheuttaa haasteita. Poliisiopiskelijat olisi nopeampaa saada koululta liikkeelle, kun reserviä tarvittaisiin. Toisaalta poliisiopiskelijoiden käyttäminen rajoittaa reservin käyttöalaa. Poliisin ammattikorkeakoulututkintoa suorittavalle voidaan osoittaa vain sellaisia toimivaltuuksia sisältäviä tehtäviä, joihin hän on saanut koulutuksen. Opiskelijan toimivaltuuksien käytön sitominen vakinaisen tai määräaikaiseen virkaan nimitetyn poliisimiehen välittömään valvontaan ja reaaliaikaiseen johtoon¹¹⁰ sitoo aina kokeneempaa työvoimaa. Jos poliisiopiskelija voi käyttää toimivaltuuksiaan myös toisen reservipoliisin alaisena, muodostuu reservi varsin tehokkaaksi keinoksi tukea poliisin voimavarojen riittävyttä poikkeusoloissa, kun kokeneempaa työvoimaa voidaan vapauttaa vaativampiin tehtäviin. Kansalaisten luottamus poliisiin on varsinkin poikkeusoloissa erittäin tärkeää. Poliisin toimintakyvyn parantaminen lisäksi luottamusta poliisiin.¹¹¹ Luottamukseen vaikuttavat olennaisesti viranomaisten toiminta ja teot, jolloin reservipoliisien pätevyydestä tulee pystyä huolehtimaan.

Reservin toimivuutta tulee ylläpitää, jotta se on tarvittaessa kyvykäs toimimaan. Reservin tulisi pystyä harjoittelemaan eri kokoonpanoissa jo normaalioloissa, vaikka osa reservipoliiseista olisi yksityisen työnantajan palveluksessa. Reserviä koskevat etukäteissuunnitelmat tulee saada myös niiden reserviläisten tietoon, jotka eivät ole enää yhteydessä poliisiin opiskelun tai työn kautta. Tähän tulisi kehittää yhteinen tiedotuskeino, johon jokaisessa reserviin nimitetyllä olisi pääsy. Toimiva keino voisi olla esimerkiksi sähköpostilista. Etukäteissuunnitelmien teossa auttaa poliisin uusi valmiudensuunnittelumalli. Reservin käyttöönotto tulee sujua mahdollisimman nopeasti, sillä reservin on määrä muodostua viimesijaiseksi keinoksi tukea poliisin resursseja. Hallituksen esityksessä kaavailun päätöksentekotason asettuminen sisäministerille nopeuttaa reservin käyttöönottoa.

Reservillä on monia käyttömahdollisuuksia. Tutkielmassa olen hahmotellut muutamia keskeisiä sellaisia, mutta reservin tehokas käyttö vaatii myös poliisin organisaation sisällä

¹⁰⁹ HE 16/2026 vp, s.39.

¹¹⁰ HE 16/2026 vp, s.39.

¹¹¹ HE 16/2026 vp, s.18.

tapahtuvaa käyttötilanteiden kartoittamista, jotta reserviä voidaan kohdentaa niille alueille ja tehtäviin, joissa resurssien puute on vakavin. Poliisiopiskelijoiden kohdalla käyttötilanteita rajoittaa vaatimus siitä, että tehtävien sisältämät toimivaltuudet tulee olla heidän koulutustaan vastaavia. Kuitenkin varsinkin avustavat ja tukevat tehtävät sekä alueen eristäminen ja valvonta ovat potentiaalisia poliisiopiskelijoille sopivia reservitehtäviä. Niiden reserviläisten kohdalla, jotka eivät ole opiskelijoita ovat käyttötilanteet laajemmat. Heille voisi osoittaa itsenäistä harkintavaltaa sisältäviä tehtäviä.

Kaavailtu poliisin reservi tarjoaa varteenotettavan ja uskottavan keinon turvata poliisin voimavarat erityisesti poikkeusoloissa. Huolimatta siitä, että sen käyttöön liittyy tiettyjä rajoitteita, on reservi askel kohti pysyvämpää ja vahvempaa valmiussääntelyä. Jotta reservin täysi potentiaali saavutetaan, edellytetään poliisilta aktiivista halua integroida se osaksi organisaatiotaan.